

شناسایی عوامل مؤثر بر بروز پرخاشگری کلامی در فوتبال ایران

علی اصغر دورودیان*، عباس بهارمست^۲

۱. دانشیار گروه تربیت بدنی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران ۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم ارتباطات، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۸، تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۳۰/۱۱)

چکیده

هدف از این پژوهش شناسایی علل بروز پرخاشگری کلامی در استادیوم های فوتبال ایران است که برای تحقق آن از روش تحلیل کیفی با رویکرد گرنرد تئوری گلایزر (نظریه ظاهر شونده) استفاده شده است. ابزار مورد استفاده در پژوهش حاضر مصاحبه عمیق و نیمه ساختار یافته بود. جامعه آماری کارشناسان و خبرنگاران حوزه ورزش بود. روش نمونه گیری به صورت هدفمند بوده و اندازه نمونه ها بر اساس شاخص اشباع نظری ۱۰ نفر بود. پس از انجام مصاحبه، داده ها ثبت شده و مورد بازبینی و مطالعه چند باره قرار گرفتند. پس از اطمینان از صحت اطلاعات ثبت شده، داده ها وارد نرم افزار مکس کیو دی ای نسخه ۲۰۲۲ شده و تجزیه و تحلیل شدند. روایی و پایایی کدهای به دست آمده بر اساس چهار معیار پیشنهادی گوبا و لینکلن اعتبار، قابلیت تأیید، قابلیت اطمینان، و قابلیت انتقال به تأیید رسید. نتایج نشان داد ۴ عامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل مدیریتی و زیرساختی، جو رسانه ای و جو امنیتی حاکم بر استادیوم ها از عوامل پرخاشگری کلامی در استادیوم های فوتبال ایران هستند که شامل ۹ مفهوم نبود شرایط فرهنگی، جامعه، حضور خانواده ها، مدیریت، ضعف در شرایط ورود به استادیوم، امکانات رفاهی و بهداشتی، تشدید فحاشی، پیشگیری از طریق رسانه و ایجاد فضای متنسج می باشند. در پایان نیز پیشنهاداتی عملیاتی و مبتنی بر نتایج تحقیق به منظور کاهش پرخاشگری کلامی در فوتبال ایران ارائه شد.

واژه های کلیدی

خشونت کلامی، فوتبال، رفتار تماشاچی، اوباشگیری، ایران.

مقدمه

انسان دارای طبیعت اجتماعی است که می‌خواهد با دیگران تعامل داشته باشد. این گزینه اجتماعی را می‌توان از طریق ورزش به دست آورد (۱). سلامت روان انسان نیز یکی از کارکردهای دیگر ورزش است. سلامت روان به افراد کمک می‌کند تا از توانایی‌ها و نقاط قوت، اهداف، انگیزه‌ها و نیازهای شخصیتی خود آگاه شوند و عزت نفس داشته باشند و همچنین از ویژگی‌های بارز شخصیت خود استفاده کنند (۲). علاوه بر فضیلت‌هایی که برای فعالیت‌های ورزشی در نظر گرفته شده است مانند تقویت روحیه سخاوت و ایثار، قدرت و پیروزی در گرایش جوانان و نوجوانان به شرکت در ورزش‌های رقابتی؛ بررسی و تبیین رویدادهای خشونت‌آمیز مرتبط با مسابقات ورزشی از موضوعات مهمی است که دانشمندان علوم اجتماعی و جامعه‌شناسان به ویژه در دو دهه اخیر به آن توجه دارند (۳). رقابت‌های ورزشی، ورزشکاران و تماشاگران را در وضعیت‌هایی قرار می‌دهند که ممکن است قواعد، هنجارها و تقسیم‌کار به آسانینقض و به رویارویی‌های پرخاش‌جویانه و خشونت‌آمیز منجر شود. این رفتارهای کلامی و غیرکلامی که به قصد آسیب رسانیدن فیزیکی و روانی به دیگری صورت گیرد، پرخاشگری محسوب می‌شود. (۴) امروزه نه تنها بازیکنان، مربیان و داوران در اتخاذ تصمیمات مربوط به فوتبال نقش دارند بلکه تماشاگران و سرمایه‌گذاران نیز از عوامل دخیل در اتخاذ سیاست‌های باشگاه‌ها هستند. تماشاگران اکنون جایگاه ویژه‌ای در فوتبال دارند. یکی از این ابعاد، رفتار تماشاگران فوتبال در ورزشگاه‌ها در زمان بازی‌های مهم و حساس و همچنین بعد از این بازی‌ها است که باید در این زمینه بیشتر مورد توجه قرار گیرد، زیرا این رفتارها ناشی از رعایت برخی هنجارهای رفتاری است که باعث آسیب‌اقدامات جمعی می‌شود. در واقع جو حاکم بر ورزشگاه‌ها در مسابقات فوتبال، بازیکنان و تماشاگران را در موقعیتی قرار می‌دهد که ممکن است به دلیل نقض قوانین و هنجارهای رایج، منجر به برخوردهای تهاجمی و خشونت‌آمیز شود (۵).

اصطلاح «خشونت» معانی زیادی دارد و این تعدد فهم، خود دشواری عملی و نظری ایجاد کرده است. همه خشونت‌ها یکسان نیستند. به طور کلی خشونت رفتاری پرخاشگرانه با هدف ایجاد آسیب (جسمی یا روانی) است. تعدادی از دانشمندان علوم اجتماعی با پایبندی به تعریفی جهانی از پرخاشگری، به این سردرگمی معنایی کمک کرده‌اند و آن را به عنوان هر اقدام زورمندانه‌ای می‌دانند که هدفش بازسازی قدرت است. طرفداران این دیدگاه بین پرخاشگری مخرب تمایز قائل می‌شوند که مشخصه آن فعالیت‌هایی است که برای دیگران مضر است (۶). در فوتبال رفتار بی‌نظمی که توسط هواداران انجام می‌گیرد چه در یک بازی، چه در منطقه نزدیک استادیوم یا هر جای دیگری اوباشیگری گفته می‌شود. هولیگانیزم در فرهنگ لغت کمبریج به عنوان "رفتار یک فرد خشن که در مکان‌های عمومی دعوا می‌کند یا باعث آسیب می‌شود" تعریف شده است. استفاده از فحاشی توسط حامیان گرفته تا شورش، دزدی و رفتار تهاجمی خشونت‌آمیز به عنوان ابزاری برای همه چیز استفاده شده است (۷).

عوامل متعددی می‌تواند در شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز در طرفداران تیم‌های ورزشی به ویژه در ورزش فوتبال نقش داشته باشد که شناخت دقیق این عوامل برای دستیابی به درک جامعی از ریشه‌های این موضوع و برای شناسایی عوامل بازدارنده این رفتارها مهم است (۸). روبرتز و همکاران (۲۰۲۰) عوامل بروز خشونت را در سه دسته ویژگی‌های شخصیتی، عوامل جامعه‌شناختی و عوامل روانی تقسیم‌بندی نموده‌اند. از مهمترین عوامل فردی بروز رفتارها و احساسات پرخاشگرانه در افراد، ویژگی‌ها و خصوصیات شخصیتی است. رفتار انسان دارای انگیزه‌های متفاوتی است. رفتار پرخاشگرانه نیز می‌تواند خاستگاه‌های متفاوتی داشته باشد. این معضل بایستی از دیدگاه جامعی مورد تجزیه و تحلیل

^۱ Mental Health

^۲ Hooliganism

^۳ Roberts

علمی قرار گیرد. از مهمترین ابعاد رفتار پرخاشگرانه، بعد روانشناختی آن است (۹). خشونت در ورزش همانند هر کج رفتاری در جامعه به عنوان نوعی انحراف از هنجارها نگریسته می شود. کارکرد اجتماعی ورزش، در توسعه و تحکیم روابط اجتماعی کارکردی زیربنایی و بنیادی است که در کل ساختار جامعه و روابط موجود بین اقشار و آحاد اجتماعی اثرات قابل توجهی برجای می گذارد و در صورتیکه در بستر صحیح قرار نداشته باشد عواقب آن به شدت موجب سستی علائق اجتماعی، قطع روابط و یا شکل گیری صوری بافتی مادی گرا می گردد (۱۰). در خصوص عوامل روانی بروز خشونت بین تماشاگران فوتبال صرف نظر از رفتار غریزی و یا اختلالات شخصیتی و استرس های مؤثر در روان افراد و با کم هوشی و نابسامانی کروموزومی و اختلال مغزی و عصبی که برای تحلیل و تبیین خشونت و پرخاشگری مورد استفاده قرار می گیرد، می توان به تئوری ناکامی-پرخاشگری^۱ اشاره کرد. این تئوری از معروفترین و رایج ترین نظریه ها درباره خشونت و پرخاشگری است. ناکامی عامل تعیین کننده در تکوین رفتار مجرمانه و خشونت آمیز است. در این تئوری پرخاشگری برآیند جریانی در نظر گرفته می شود که در آن افراد از دست یابی به هدف با اهداف عالیهِ خویش باز می مانند و احساس ناکامی در آنها شکل می گیرد (۱۱).

پژوهش های بسیاری خشونت در ورزش و به خصوص فوتبال را مورد بررسی قرار داده اند. کبیری و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی پرخاشگری در رفتار هواداران فوتبال از دریچه نظریه یادگیری اجتماعی به این نتیجه رسیدند که «هوادارانی که رفتار پرخاشگرانه دیگران را مشاهده می کنند که به آنها احترام می گذارند، بیشتر درگیر پرخاش های کلامی یا فیزیکی می شوند» (۱۲). پورزنگار (۲۰۲۰) عوامل بروز پرخاشگری را عامل هایی مانند اهمیت و حساسیت نتیجه بازی، حرکات و اعمال پرخاش جوینان بازیکنان در هنگام برگزاری بازی ها و کیفیت داوری می داند که با توجه به وضعیت و شرایط حاکم بر بازی ها بر میزان خشونت و پرخاشگری ورزشی تماشاگران تأثیر می گذارند. رسانه ها و نشریات ورزشی نیز گاهی با ارائه مطالب تحریک آمیز سبب ایجاد پتانسیل خشونت و پرخاش در بین تماشاگران می شوند (۱۳). نتایج تحقیق رضایی نژاد و همکاران (۲۰۱۱) نشان داد هشت عامل مدیریت امکانات و خدمات، هیجان رسانه ای، نتیجه گرایی، مدیریت مکانی و زمانی مسابقات، رفتار اعضای تیم، نوع داوری، رفتار مربی و داور و حساسیت اجتماعی و سابقه رقابت نقش اساسی در بروز پرخاشگری تماشاگران دارند (۱۴). هوریچ و شولز (۲۰۲۰) از یک نظرسنجی کیفی برای بررسی رفتارهای منتخب هواداران فوتبال چک و نگرش آنها نسبت به خشونت و خصومت استفاده کردند. نتایج آن ها نشان داد که گروه ها در تفکر یا رفتارشان همگن نیستند (۱۵). اسپایچ (۲۰۱۹) از دانشگاه آمستردام هلند، در تحقیقی به این نتیجه رسید که اوباشگری و رفتارهای وندالیستیک تماشاگران فوتبال تحت تاثیر شش عامل اصلی شکل می گیرد، که شامل هیجان زدگی و برانگیختگی هیجانی خوشایند، ایجاد هویت مردانه و خشن، هویت یابی های منطقه ای و محلی، مدیریت فردی و جمعی شهرت، ایجاد احساس همبستگی و تعلق، و قدرت و خودمختاری می باشد (۱۶). امروزه علاوه بر ورزش فوتبال که در آن خشونت تماشاگران در حال افزایش است، در سایر ورزش های گروهی نیز شاهد پرخاشگری هواداران هستیم. بدیهی است فوتبال به عنوان یک ورزش تیمی، یکی از پرطرفدارترین رشته های ورزشی در ایران و بسیاری از کشورهای دیگر می باشد که در مسابقات، افراد زیادی برای تماشای بازی در سالن حضور می یابند. استادیوم های فوتبال یکی از مکانهایی است که خشونت و پرخاشگری هواداران در آن به وفور دیده شده است. رقابت، به ویژه در فوتبال ممکن است رفتارهای غیراخلاقی یا ضد اجتماعی را تقویت کند. چنین مواردی مانند پرخاشگری و توهین به رقیب یا داور به طور مکرر در رسانه ها نیز قابل مشاهده است

واکنش خشن هواداران، در صورت راضی نبودن از عملکرد تیم محبوبشان برای ورزش دوستان جامعه ما به خصوص در ورزش فوتبال عجیب نیست. در علت شناسی رفتارهای هنجارشکنی هواداران فوتبال باید توجه داشت که وجود یک عامل

^۱Frustration- Aggression theory

^۲ Hurych & Scholz

خطر در یک فرد به تنهایی نمی تواند منجر به رفتار ضد اجتماعی و خشونت آمیز در او شود. تمامی تحقیقات و ادبیات علمی روانشناسی و جامعه شناسی بر این امر اتفاق نظر دارند که حضور جمعیت زیاد و به خصوص جوانان در ورزشگاه ها باعث تخلیه هیجانی تماشاگران می شود که باید به آرامش منجر شود که متأسفانه اینگونه نیست (۳). این نوع رفتارهای خشونت آمیز جمعی که اغلب توسط نیروهای نظامی و عوامل بازدارنده غیرقابل کنترل است و متأسفانه در بسیاری از موارد به پدیده خشونت جمعی تبدیل می شود؛ به سرعت در فضای اجتماعی گسترش یافت که نتیجه آن تخریب اموال عمومی و افراد ماجراجو، افراد بی طرف و صدمات و خسارات مالی مسافران است (۱۷). بنابراین شناخت و آسیب شناسی همه جانبه این نوع رفتارهای جمعی و پدیده خشونت از نظر روانی و جامعه شناختی ضروری و مهم است. لذا هدف از این مطالعه شناسایی عوامل موثر بر بروز پرخاشگری کلامی در فوتبال ایران و ارائه راهکارهایی برای سازمان های ورزشی و نهادهای مرتبط با ایجاد محیط امن در استادیوم ها برای حضور فعال افراد می باشد. لذا با توجه به اهمیت موضوع و عدم پرداخت کافی توسط محققان ایرانی به این موضوع، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال اساسی است که آیا می توان به ریشه ی این فحاشی ها را یافت و برای کاهش آن راهکار ارائه نمود؟

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع کیفی مبتنی بر رویکرد نظریه داده بنیاد گلیزر است. گردآوری اطلاعات از طریق دو روش کتابخانه ای و میدانی انجام گرفته است. در روش کتابخانه ای محقق با مراجعه به کتابخانه های دانشکده های دانشگاه ها از کتب، پایان نامه ها و مقالات علمی معتبر برای نگارش مبانی نظری و پیشینه پژوهش استفاده کرده است. در ادامه نیز برای رسیدن به اهداف کلی و جزئی پژوهش از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده است.

زمان و مکان مصاحبه توسط شرکت کنندگان با توجه به شرایط پاندمی کرونا به صورت آنلاین انجام شد که هر مصاحبه به صورت تقریبی ۲۰ تا ۶۰ دقیقه زمان برد. در ابتدای مصاحبه محقق درباره اهداف پژوهش خود و مراحل انجام مصاحبه توضیحاتی را به هر کدام از مشارکت کنندگان داد و با کسب رضایت آن ها شروع به انجام مصاحبه و سپس پیاده سازی آن ها در نرم افزار ورد کرد. دو نمونه از سوالات مصاحبه شامل: • چه عوامل باعث می شود که جو امنیتی در ورزشگاه ها باعث بر بروز فحاشی در فوتبال ایران شود؟ • چگونه عملکرد تیم ها می تواند بر بروز فحاشی در فوتبال ایران تاثیر بگذارد؟ پس از اتمام هر مصاحبه، کدگذاری آزاد و محوری انجام شده و مفاهیم اولیه و مقولات به صورت متوالی استخراج شدند. جامعه آماری پژوهش حاضر خبرگانی از میان کانون هواداران، مدیران باشگاه ها و نخبگان رسانه های ورزشی که حداقل ۱۰ سال سابقه فعال در حوزه ورزش داشتند، نظیر خبرنگاران فعال در این عرصه که تعداد ۱۰ نفر به صورت هدفمند انتخاب شدند. شاهین و پرادان (۲۰۱۹) حجم نمونه لازم برای پژوهش های کیفی را به طور معمول ۱۰ نفر مطرح نموده اند اما برای تحلیل ژرف تر میتوان از نمونه های بیشتری بهره گرفت و نمونه گیری را تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داد. در این پژوهش محقق پس از انجام ۱۰ مصاحبه به اشباع نظری رسید. نمونه گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. روایی و پایایی پژوهش بر اساس چهار معیار پیشنهادی گوبا و لینکلن اعتبار، قابلیت تأیید، قابلیت اطمینان، و قابلیت انتقال انجام شد.

یافته ها

اولین مرحله از تجزیه و تحلیل داده ها پس از پیاده سازی هر مصاحبه ای در رویکرد گلیزری، کد گذاری باز است بدین صورت که متن مصاحبه به دقت بررسی شده و کد گذاری می شوند تا بدین طریق تفاوت ها و شباهت های مفاهیم جهت طبقه بندی داده ها راحت تر انجام گیرد. کدگذاری داده ها تا زمانی ادامه پیدا می کند که مقوله محوری ظاهر شود. کد های استخراج شده از مصاحبه با ۱۰ خبره ورزشی به دست آمده است. جهت کد گذاری متن مصاحبه به صورت خط به

خط بررسی شد و ۱۷۴ کد اولیه استخراج شد. پس از استخراج کد های اولیه، مفاهیمی که دارای بار معنایی مشترک بودند با هم ادغام شده، در یک دسته قرار گرفتند و کدهای ثانویه را تشکیل دادند. با ادامه روند تجزیه و تحلیل داده ها مقوله های محوری شروع به ظاهر شدن می کنند و ادامه روند مصاحبه حول محور این مقوله ها انجام می گیرد. در پژوهش حاضر پس از مصاحبه سوم این مقوله ها ظاهر شدند. مقوله های محوری نشان می دهد که از نظر مصاحبه شوندگان دغدغه اصلی آن ها نسبت به مسئله پژوهش چیست؟ این مقوله ها در واقع اساس مطالعه داده های گردآوری شده در مراحل بعدی خواهد بود. زمانی که مقوله های محوری ظاهر شدند کد گذاری انتخابی آغاز می شود و دیگر مصاحبه ها بر اساس آن مقوله ها پیگیری می شود. در پژوهش حاضر در سه مصاحبه اول معلوم شد کدهای استخراج شده اغلب حول ۴ محور است. مقوله هایی که هر کدام می توانست دلیل بروز خشونت کلامی در استادیوم ها را نشان دهد. این مقوله ها "عوامل فرهنگی و اجتماعی"، "عوامل مدیریتی و زیرساختی"، "جو رسانه ای" و "تأثیر جو امنیتی استادیوم ها" نام گذاری شدند. کد های اولیه هر مقوله دسته بندی شده و مفاهیم شکل گرفتند.

در نتیجه تجزیه و تحلیل داده ها ۳ مفهوم "نبود شرایط مناسب فرهنگی"، "جامعه" و "حضور خانواده ها" در دسته عوامل فرهنگی و اجتماعی قرار گرفتند. (جدول ۱)

جدول ۱: کد ها و مفاهیم مقوله فرهنگی و اجتماعی

ردیف	کدهای اولیه	مفاهیم	مقولات
۱	تبدیل شعارهای نامناسب هواداران به فرهنگ هواداری، عدم آموزش صحیح در مورد روش اعتراض، تشکیل هسته اصلی تماشاگران از قشر کمتر تحصیل کرده جامعه، برخورد واقع گرایانه نیاز اساسی رسیدن به ارزش های اخلاقی	نبود شرایط مناسب فرهنگی	عوامل فرهنگی و اجتماعی
۲	نمود فقر فرهنگی در فوتبال، کم طاقتی عمومی در جامعه، سابقه فحاشی در فرهنگ کلامی ایرانی ها، بازتاب رفتار افراد جامعه در ورزشگاه ها، تأثیر جامعه بر رفتار تماشاچیان	جامعه	
۳	کاهش فحاشی در صورت حضور خانواده ها، عدم پذیرش حضور خانواده ها از نظر اجتماع	حضور خانواده ها	

نقش مدیریت و عوامل زیر ساختی در برنامه ریزی سازمان های ورزشی و ساماندهی هواداران و رفتار آن ها روی سکوها حائز اهمیت بسیاری است. این عوامل شامل تسهیلات، منابع مالی، مدیریت، فضای استادیوم و... می باشد. در این پژوهش ۲ مفهوم در دسته عوامل مدیریتی و زیرساختی قرار گرفتند. این عوامل عبارتند از "مدیریت" و "امکانات رفاهی و تجهیزات" و "ضعف در شرایط ورود به استادیوم". (جدول ۲)

جدول ۲: کد ها و مفاهیم مقوله مدیریتی و زیر ساختی

ردیف	کدهای اولیه	مفاهیم	مقولات
۱	نمود مشکلات مدیریتی در زمین فوتبال، فقدان برنامه های کاربردی و عملیاتی مدیریتی، نبود مدیریت در برگزاری بازی ها، فحاشی در صورت نرسیدن تیم به هدف، تأثیر عملکرد مدیریت	مدیریت	عوامل مدیریتی و زیرساختی
۲	زمان انتظار طولانی در مقایسه ها ورزشگاه های اروپایی، فاصله زیاد پارکینگ تا استادیوم و پیمودن مسافت طولانی، شرایط نامناسب ورود به استادیوم، فقدان امکانات بهداشتی	امکانات رفاهی و بهداشتی	

سخت افزاری، واکنش نامناسب در قبال شرایط نامناسب زیرساختی، عدم حضور قشر فرهیخته به دلیل نبود امکانات و تجهیزات، واکنش به شرایط نامناسب ورزشگاه ها با پرخاشگری

۳ شرایط نامناسب ورودی، زمان انتظار طولانی در مقایسه ها ورزشگاه های اروپایی، ضعف در شرایط ورود به استادیوم، شرایط ضعیف فروش بلیت

رفتارهای پرخاشگرانه تماشاچیان تا حدی به ایجاد جو رسانه ها وابسته است. بررسی محتوای شبکه های اجتماعی و مطبوعات وابسته به تیم های ورزشی نشان می دهد حجم مطالب تحریک کننده در آستانه دیدارهای مهم افزایش می باید و این باعث ایجاد تشنج میان هواداران تیم ها می شود. مقوله جو رسانه ای شامل دو مفهوم "پیشگیری از طریق رسانه" و "ایجاد فضای متشنج" می شود. (جدول ۳)

جدول 3: کد ها و مفاهیم مقوله جو رسانه ای

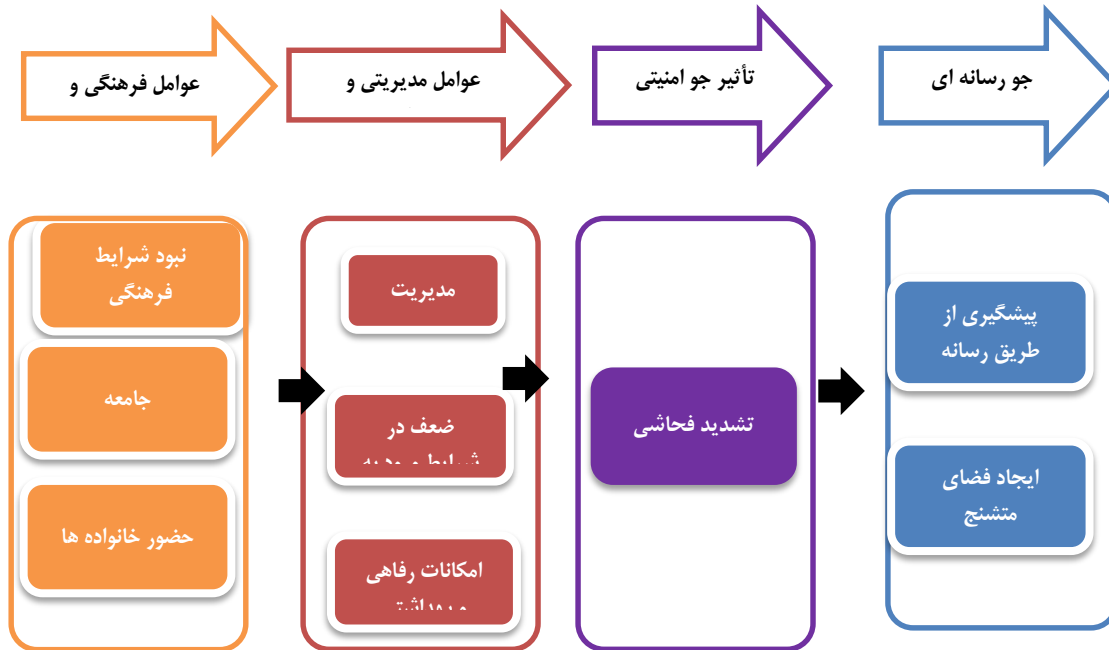
ردیف	کدهای اولیه	مفاهیم	مقولات
۱		کاهش فحاشی از طریق شفاف بودن با هواداران در فضای مجازی، بهبود فضای فرهنگی و پیشگیری از فحاشی از طریق رسانه ها، توجه بیشتر به رسانه جهت کنترل فضا، نقش رسانه در بهبود فضای فرهنگی	جو رسانه ای
۲		دامن زدن رسانه ها به حواشی، تمییز رسانه از شبکه های اجتماعی، فحاشی گروهی راهی برای مقابله با بی عدالتی رسانه ها، بهره گیری از فضای مجازی برای ایجاد شبکه ای بزرگتر و تأثیر بیشتر، تأثیر رسانه تیم ها در ایجاد فضای متشنج، تأثیر رسانه در جهت دهی به افکار عمومی	

همه شرکت کنندگان نقش جو امنیتی در استادیوم ها را باعث تشدید بیشتر فحاشی دانستند. بنابراین مفهومی با عنوان "تشدید فحاشی" در این دسته قرار گرفت.

جدول 4: کد ها و مفاهیم مقوله تأثیر جو امنیتی حاکم بر استادیوم ها

ردیف	کدهای اولیه	مفاهیم	مقولات
۱		تشدید فحاشی با وجود جو امنیتی فعلی، تأثیر شرایط جامعه بر تخلیه احساسات در استادیوم ها، نبود اقدامات جدی در برخورد با منازعات سیاسی و ترویج فحاشی، بروز فحاشی با سرکوب تماشاگران توسط نیروهای امنیتی، عدم برنامه ریزی درست و انتقال ناراحتی به مردم، تبدیل ورزشگاه ها به فضایی برای بروز خشم، ایجاد استرس با جو امنیتی پیش از ورود به استادیوم، جداسازی ورزش از حالت امنیتی	تأثیر جو امنیتی حاکم بر استادیوم ها

در دو مرحله قبل که کدگذاری باز و انتخابی را شامل می‌شد، به جزء جزء داده‌ها و پیوند میان آن‌ها پرداخته شد. در این مرحله که آخرین مرحله از رویکرد گلیزر است برای قابلیت درک و فهم بیشتر مخاطب، چارچوب نظری ارتباط مفاهیم و مقوله‌های استخراج شده با توجه به اهداف پژوهش ارائه می‌شود. (شکل ۱)



شکل ۱. چهارچوب نظریه تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

همانطور که نشان داده شد در زمینه شناسایی عامل‌های مؤثر بر بروز خشونت کلامی در فوتبال ایران ۴ مقوله اصلی عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل مدیریتی و زیرساختی، تأثیر جو امنیتی حاکم بر استادیوم‌ها و جو رسانه‌ای و ۹ مفهوم نبود شرایط فرهنگی، جامعه، حضور خانواده‌ها، مدیریت، ضعف در شرایط ورود به استادیوم، امکانات رفاهی و بهداشتی، تشدید خشونت کلامی، پیشگیری از طریق رسانه و ایجاد فضای متشنج استخراج شد.

ورزش فوتبال به دلیل ارتباطی اجتماعی و فرهنگی که در میان علاقه‌مندان به آن ایجاد می‌کند در جامعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و همواره مورد توجه محققان مطالعات اجتماعی قرار گرفته است. در واقع فوتبال در مطالعات به عنوان یکی از ورزش‌های تعاملی و نمود تغییرات فرهنگی جامعه در نظر گرفته می‌شود. مارسل موس یکی از پژوهشگران حوزه انسان‌شناسی از فوتبال به عنوان واقعه اجتماعی یاد می‌کند. به اعتقاد او این واقعه یک واقعه جامع و کامل است که به دلیل ماهیت فراگیر و پویای آن در ارتباط نزدیک با ساختار جامعه است. بنابراین رفتارهای گروهی هواداران در استادیوم‌ها را می‌توان بازتاب فرهنگ حاکم بر جامعه دانست.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد عوامل فرهنگی و اجتماعی تأثیر جامعه، تأثیر حضور خانواده‌ها و نبود شرایط فرهنگی در بروز فحاشی مؤثر هستند. از آنجایی که فحاشی به عنوان خشونت و نوع کلامی آن محسوب می‌شود می‌توان این نتایج را با نتایج پژوهشگران دیگر همسو دانست (۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۶، ۱۳). آن‌ها در مطالعات خود به عوامل فرهنگی و اجتماعی در بروز خشونت و رفتارهای ناهنجار میان هواداران اشاره کردند در حالیکه هیچ کدام از تحقیقات انجام گرفته نقش حضور خانواده‌ها در استادیوم‌های فوتبال را بررسی نکردند.

بخش دیگری از نتایج تحقیق حاضر به عوامل زیرساختی و مدیریتی اشاره داشت. از مسائل مهم در بروز فحاشی و رفتارهای ناهنجار تماشاگران مسائل مدیریتی و زیرساختی شامل خدمات رسانی به تماشاگران و امکانات رفاهی ورزشگاه‌ها در کنار

مدیریت و برنامه ریزی مناسب می باشد. وقوع حادثه تلخ استادیوم شهر ساری که به دلیل فرسودگی بافت ورزشگاه، قسمتی از جایگاه هواداران تخریب شده و باعث فوت تعدادی از هموطنان شد، گواهی بر نقش عوامل مدیریتی و زیرساختی در هدایت فضای ورزشگاه است. در کشور ما در سال های اخیر سرمایه گذاری های کلانی در خصوص تجهیز ساختن استادیوم های فوتبال شده است اما همچنان کیفیت ورزشگاه ها با شرایط استاندارد فاصله زیادی دارد. در پژوهش حاضر عوامل مدیریتی، امکانات رفاهی و بهداشتی و ضعف شرایط ورود به استادیوم ها از عوامل مورد توجه مصاحبه شوندگان در زمینه مسائل مدیریتی و زیرساختی بود. منافی و همکاران (۲۰۱۴) نیز در پژوهش خود به نقش عوامل زیرساختی در توسعه ورزشگاه های دانشگاه ها پرداختند که نتایج آن ها با نتایج پژوهش حاضر همسو است (۲۲). همچنین رضانی نژاد و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهش خود به وضعیت استادیوم ها و ناراضی تماشگران از شرایط و امکانات ورزشگاه ها پرداختند که با نتایج به دست آمده در این پژوهش همراستا است. برخی دیگر از پژوهشگران عوامل مدیریتی مانند نقش مدیریت و کادر مربیان در تهییج و تحریک تماشاگران به بروز رفتارهای خشونت بار و ناهنجار پرداخته اند اما پژوهشی که نقش برنامه ریزی و عملکرد مدون مدیران را در بروز رفتارهای ناهنجار مورد بررسی قرار دهد یافت نشد (۱۴). همچنین پژوهشگران دریافتند، زمان برگزاری مسابقات بر بروز ناهنجاری و خشونت تأثیری ندارد که با نتیجه پژوهش حاضر همراستا نیست (۲۳، ۲۴).

نیروهای امنیتی نقش بسیار مهمی در ایجاد امنیت و پیشگیری از خشونت میان تماشاگران دارند که می توان با مدیریت مناسب از انواع رفتارهای ناهنجار پیشگیری کرد. تصور بسیاری بر این است که بدون حضور نیروهای امنیتی یک رویداد ورزشی مطلوب و ایمن برگزار نخواهد شد. برقراری نظم و آرامش تماشاگران، کنترل ازدحام جمعیت، امنیت مکان و وسایل حمل و نقل، حفاظت از تجهیزات و... از وظایف نیروهای امنیتی در زمان برگزاری مسابقات است. نقش نیروهای امنیتی در برگزاری مسابقات فضای امنیتی باعث کاهش رفتارهای ناهنجار و افزایش امنیت مسابقات می شود (۲۵، ۲۶). نتایج پژوهش حاضر نشان داد حضور نیروهای امنیتی و ایجاد فضای استرس زا باعث تشدید فحاشی تماشاگران و رفتارهای ناهنجار می شود. بنابراین نتایج پژوهش حاضر همراستا با پژوهش های دیگر محققان نمی باشد.

نتیجه مطالعات نشان می دهد رسانه و فضای که ایجاد می کند نقش مهمی در شکل گیری رفتارهای خشونت آمیز از طرف تماشاگران دارد. این عوامل شامل رفتارهایی مانند استفاده از الفاظ نامناسب گزارشگر بازی، طرفداری رسانه ها از تیمی خاص، دامن زده به حواشی و ایجاد تشنج میان طرفداران تیم ها و... می باشد. اثرات شبکه های اجتماعی و رسانه ها در بروز فحاشی و ناهنجاری های رفتاری تماشاگران با نظریه پست مدرنیسم پاستر قابل تبیین است. وی تأثیرات فناوری های جدید را نسبت به اجتماع و فرهنگ به صورت دقیق و موشکافانه بررسی می کند. پاستر در یکی از آثار خود با عنوان «عصر دوم رسانه ها» به تأثیرات هویت فرهنگی و تغییرات فرهنگی به نوآوری های فناوری در عصر مربوط به رسانه ها یعنی دوره استفاده از اینترنت، ماهواره و شبکه های مجازی می پردازد. رسانه ها از دو جهت در رفتارهای ناهنجار تماشاگران نقش متضاد دارند. علاوه بر این که رفتارهای خشونت بار را انعکاس می دهند و به متشنج شدن فضا دامن می زنند؛ با نشان دادن این رفتارها نشان می دهند رفتارهای پرخاصگرانه مورد قبول نیستند و باید کنترل و پیشگیری شود. نتایج پژوهش حاضر نیز نقش رسانه ها را در دو بعد مورد بررسی قرار داد. و نشان داد رسانه ها علاوه بر نقش پیشگیرانه آن ها می توانند باعث دامن زدن به حواشی و متشنج نمودن فضا شوند.

ارائه پیشنهادات

در راستای کاهش خشونت کلامی در فوتبال ایران، موارد زیر پیشنهاد می شود:

- عدم توجه و تعصب بیش از حد صدا و سیما به فوتبال
- ارتقای کیفیت برنامه های ورزشی صدا و سیما و بی طرفی نسبت به تیم ها
- نظارت ویژه بر شبکه های رسانه های مجازی و کنترل انتشار محتوای تحریک آمیز و جنجالی
- ارائه مطالب فرهنگی و هیجانی مثبت با برنامه های تحلیلی و منطقی
- برنامه ریزی مناسب و اعلام برنامه زمانی بازی ها در ابتدای لیگ جهت هماهنگی بیشتر هواداران با بازی ها
- به کار گیری گزارشگران بی طرف و به دور از حاشیه
- استفاده از تیم جامعه شناسی و روانشناسی برای انتشار مطالب در رسانه ها

- آگاه سازی جوانان علاقه مند قبل از دیدارهای مهم مانند شهرآوردها از سوی بازیکنان محبوب و پیشکسوت تیم ها.
- برگزاری رویدادهای فرهنگی کانون هواداران و فرهنگ سازی
- جلسات مدیران و متولیان برگزاری بازی ها با لیدرهای تماشاگران و توجه به نیازهای آنان
- تخصیص بودجه بیشتر به ورزشگاه ها و ایمن سازی و افزایش کیفیت تجهیزات مورد استفاده
- همکاری بیشتر مدیران باشگاه ها با صدا و سیما برای آگاه سازی هواداران
- توجه تیم ها به خواسته های هواداران
- کاهش تنش در باشگاه ها با توجیه بازیکنان در مصاحبه با رسانه

References

1. Lee, Y., & Lim, S. Effects of sports activity on sustainable social environment and juvenile aggression. *Sustainability*, 2019;11(8), 2279.
2. Öktem, T., & Kul, M. Examining the Relationship between Self-Efficacy and Aggression Levels of Students Interested in Weightlifting Sports. *African Educational Research Journal*, 2020;8(4), 681-688.
3. Nourbala, A. A. Aggression. *Tehran University of Medical Sciences. Sepid Weekly*, 2010; 33-24.
4. Zargar T, Moazami Goodarzi S, Reflecting the verbal violence of soccer in sports media. The first international conference and the sixth national conference of the scientific association of sports management. 2021, Tehran, Iran. <https://civilica.com/doc/1247368>(In Persian)
5. Rahimi, V., & Nasiri, M. Meta-Analysis of Studies of the Causes of Football Spectator's Riots in Iran. *Sport Management Studies*, 2021;12(64):151-72. (in Persian).
6. Rahmati, M; Mohseni Tabrizi, A. Examining the sociological factors of violence and aggression of football spectators; Case study: Tehran city. *Olympics*. 2003; Volume 11, Number 3 & 4: pp. 77-91. (In Persian)
7. Harte, B., & Romano, R. Violent Spectators:: Enhanced Security as a Deterrent Against Extreme Stadium Violence. *IJSTH*, 2021;(22), 6.
8. Masoumi, S. The survey of effective motivations and factors on spectators' presence in football sport. MA thesis. *Tarbiat Modares University, Iran*. 2008; (In Persian)
9. Brandao, T., Murad, M., Belmont, R., & Roberto Ferreira, d.S. Alcohol and violence: Brazilian organized football fans. *Movimento* 2020, 26.
10. Coleland, Jim; Pourang, Hamid; Yousefi Moghadam, Mehbooba. *Sociology of football in a global context*. Research Institute of Culture, Art and Communication; 2018. (In Persian)
11. Aghaei, Majid; Melanoruzi, Kivan. Criminological analysis of frustration-aggression theory in soccer spectator violence. *Sports psychology studies*. 2018. (In Persian)
12. Kabiri, S., Shhadmanfaat, S.M., Smith, H., & Cochran, J.K. Aggression in soccer fans: A test of akers' social learning theory. *Deviant Behavior*, 2020;1-14.
13. Porzarngar, J. Investigating the reasons for the aggression of football spectators in Rasht city in stadiums and providing solutions to reduce it. *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 2017; 2(5), 80-88. (In Persian)
14. Ramzaninejad, R; Rahmati, M; Hamtinejad, M; and Azadan, M. Factor analysis of the variables of aggression in spectators from the point of view of Iranian football referees. *Sports Management Studies (Research in Sports Sciences)*, 2011;4(13), 201-214. (In Persian)

15. Hurych, E., & Scholz, P. Czech football fans and some aspects of their declared and applied approaches. *Journal of Physical Education and Sport*, 2020; 20(6), 3377-3383.
16. Spaaij, R. F. J. *Understanding football hooliganism: A comparison of six west european football clubs*. Amsterdam University Press. Amsterdam: Vossiuipers. 2007.
17. Bakhshalipour, V., Khodaparst, S., & Rezaei Soofi, M. The Pathology of Spectators' Behavior in Sports Stadiums. *Journal of New Studies in Sport Management* 2021, 2(3), 235-246. (In Persian)
18. Gumusgul O, Acet M, The Open Sore of Football: Aggressive Violent Behavior and Hooliganism. *J of Physical Culture and Sport Studies and Research*. 2016 • VOLUME LXXI:30-38.
19. Talebpour, Akbar. Abnormal behaviors among football spectators in Tehran. *Iranian Social Issues Review*, 2019; 11(2), 289-316. (In Persian)
20. Elahi Manesh, M.; Masoumi, M. "Sociological investigation of factors affecting the incidence of abnormal behavior among football spectators" case study: (spectators of Esteghlal and Persepolis teams present at Azadi Stadium in 2017). *Social research*. 2017; 78-98. (In Persian)
21. Marie, O. Police and thieves in the stadium: Measuring the multiple effects of football matches on crime. *Journal of the Royal Statistical Society*: 2016. Series. https://www.researchgate.net/publication/254405622_Police_and_Thieves_in_the_Stadium_Measuring_the_Multiple_Effects_of_Football_Matches_on_Crime.
22. Manafi, Fereydoun; Ramezani Nejad, Rahim; Gohar Rostami, Hamidreza; Pourkiani, Mohammad. The influence of infrastructural and managerial factors on the development of sports participation in Iranian public universities. *Research in educational sports*. 2014; Volume 4, Number 9: pp. 65-90. (In Persian)
23. Sultan Hosseini, M.; Nasr Esfahani, D.; Salimi, M.; Pour Farahmand, b. Salimi, M. "Study on the causes of violence in football spectators of East Azarbaijan province". *Physical Education and Sports Science Conference, Faculty of Physical Education, Azad University, Khorasgan branch*. 2011; (In Persian)
24. Tsoukala, A. Chapter 7: Violence at sporting events. *Research Handbook on EU Sports Law and Policy*. 2018. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781784719500.00016>.
25. Block, S., & Lesneskie, E. A thematic analysis of spectators violence at sporting events in north america. *Deviant Behavior*. 2018; 39(9), 1140-1152.
26. Kargar, G; Salehi; Kashkar, S. Factors affecting the aggressive behavior of spectators with the approach of cultural geography. *The fifth national conference of the Scientific Association of Sports Management of Iran*. 2018. (In Persian)

Identifying Factors on The Incidence of Verbal Violence in Iranian Football

Ali Asghar Doroudian^{*1}- Abbas Baharmast²

1. Associate Professor, Department of Physical Education, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Master Graduate, Communication Sciences, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

(Received: 2024/04/16; Accepted: 2024/05/30)

Abstract

The purpose of this research is to identify the causes of Verbal violence in Iran's football stadiums, for which a qualitative analysis method with Glazer's ground theory (emergent theory) approach was used. The tool used in this research is a semi-structured interview. The statistical population is experts, experts and media agents in the field of sports. The sampling method was purposeful and the sample size was 10 people based on the theoretical saturation index. After the interview, the data were recorded and reviewed and studied several times. After ensuring the correctness of the recorded information, the data were entered into Max QDA software version 2022 and analyzed. The validity and reliability of the obtained codes were confirmed based on the four criteria proposed by Goba and Lincoln: validity, verifiability, reliability, and transferability. The results showed that 4 cultural and social factors, managerial and infrastructural factors, media atmosphere and security atmosphere governing stadiums are Verbal violence factors in Iranian football stadiums, which include 9 concepts of lack of cultural conditions, society, presence of families, management, weakness In the conditions of entering the stadium, comfort and health facilities, intensification of obscenity, prevention through the media and creating a tense atmosphere.

Keywords

Verbal violence , football, spectator behavior, hooliganism, Iran

* Corresponding Author: E-mail: Doroudian1980@gmail.com